

לפני המעשה, כי רואים את המעשה שנעשה על סמך התנאי המפורש הקודם. לאור כל זאת פסק בית הדין שהדין עם הנתבע. ההסכם המוקדם תקף, ואין לאשה זכות על המזונות.

דף צז

הערות ציונים ופרפראות

'ארמלתא דזבין — אחריות איתמי' — ודוקא אם יש שם קרקעות שהשאיר האב, אבל אם לא השאיר קרקעות, הלא אין היתומים חייבים ליתן משלהם למזונות האלמנה, ואינם אחראים לפצות את הלקוח מנכסיהם. (וכן משמע בלשון ההלכת-מחוקק קג סק"ה). ויש לשאול, אם מדובר כשיש בידם קרקע נוספת, והלקוחות חוזרים לגבות מאותה קרקע (כמו שכתב רש"י), מדוע אין האלמנה גובה ממנה? (כן הקשה החזו"ן-איש עה, א). ויש מי שתירץ להעמיד בשדה שעשאה אפותיקי. (מובא באילת השחר)

'זבין ולא איצטריכו ליה זוזי...' — כללים וחילוקי דינים בענין 'דברים שבלב אינם דברים' — ע' במובא בקדושין מט-נ.

עוד בענין אומדנא לבטל דבר — ע' בספר מנחת שלמה (תנינא) קלד; שו"ת אור לציון ח"א יו"ד יב; אבי עזרי (רביעאה) מכירה יא, ח זכיה ד, ט.

'רבי שמעון אומר מן הנשואין מוכרת שלא בבית דין...' — מרש"י משמע שאינה מוכרת אלא למזונות. והרישב"א חולק ומפרש שאפילו לכתובה מוכרת, כי בכך שמוכרת לכתובה היא מאבדת מזונותיה ואינה נוטלת מהיתומים, משא"כ בארוסה שאין במכירת כתובה משום הפסד מזונות, לא התירו לה למכור שלא בבית דין.

(ע"ב) 'כל שאין לה מזונות לאתויי מאי, לא לאתויי גרושה' — משמע מכאן [ומכמה מקומות] שגרושה אין לה מזונות אפילו עדיין לא נפרעה כתובתה, וכדברי הרי"ף (ב"מ פ"א) והרישב"א (בתשובות המיוחסות עב), ודלא כדברי הירושלמי (ב"מ שם ה"ה). כן הוכיח הריב"ש (שג).

'זוהא אשה בבתוליה יקח פרט לבוגרת...' — היה יכול לכתוב 'בתולה', וייתר ב' י' (בבתוליה) — לרמזו, עד י"ב שנים בתוליה שלמים. (בעל הטורים — אמור כא, ג)

'פרט לבוגרת שכלו בתוליה' — פירוש: נתמעטו, ולא שכלו לגמרי. (רישב"א. ולדברי ר"ח (מובא בתוס' ט). 'כלו' ממש, והכוונה לדם בתולים שכלה).

דף צח

(ע"ב) 'כאן בדבר שיש לו קצבה כאן בדבר שאין לו קצבה' — מבואר בגמרא שלשיטת רבי יוסי [שהלכה כמותו], כל דבר שמחירו קצוב, אם הוסיף המוכר במקח — השליח ובעל המעות חולקין בתוספת. ושני הסברים ניתנו בדבר: שיטת רש"י וסיעתו (הרי"ד כאן; הרמב"ן בתשובותיו — ס; ובשם רב האי גאון; וכ"פ הרמ"א — חו"מ קפג, ו) כי יש ספק אם נתנו לשליח או לקונה, ומפני הספק יחלוקו. שיטת

הרי"ף וסיעתו (רא"ש; עיטור; רבנו תם ועוד), שאף על פי שכוונתו לשליח, כיון שמחמת מעותיו של הקונה הוא מרויח, חייב לתת לו חצי מהרווח.

נפקא מינה בין הטעמים, כאשר גילה דעתו בפרוש שנותן לשליח (ר"ן. וע' ברמ"א שם ובפוסקים. האחרונים שאלו על שיטת רש"י, מדוע אין אומרים 'המוציא מחברו עליו הראיה' כבשאר ספק ממון (עיין בט"ו ובנתיחה"מ ועוד). וללא דבריהם היה מקום לפרש דברי רש"י שאין זה ספק מציאותי, אלא שני הצדדים כאן גורמים להוספה, ובלעדי שניהם, השליח והמעות, לא היה מוסיף. ואף שאפשר שגם לבעל המעות היה מוסיף, מכל מקום עתה השליח הוא הגורם. וכיון ששניהם שותפים לתוספת, זכו בה שניהם).

כל הדברים הללו אמורים כשהמוכר מוסיף על המקח, אבל מכר בהזלה, כתבו התוס' (בד"ה כאן) שבזה הכל מודים שזכה בעל המעות לבדו. (והביאו הבית-יוסף שם להלכה, ועוד פוסקים. אולם רש"י נראה שחולק על כך, שלשיתו משנתנו הולכת כרבי יוסי לבדו. וכן נראה מתוך הסבר רש"י על דבר שאין לו קצבה). ובשו"ת שבט הלוי (ח"ה ריד) כתב שמסתבר שאף אם ההנחה ניתנה עקב הפצרות השליח וחריפותו, לא זכה בה השליח כל עיקר, אלא בעל המעות. ואפילו לאותן שיטות דלעיל הסוברות שאם הוסיף עבורו הוא הזוכה, דוקא בהוספה, אבל הזלה אינה נחשבת כלל כמתנה, ואין כאן אלא מכר בזול. (יש להעיר שמלשון התוס' מדויק שדוקא אם ההנחה ניתנה 'מחמת מעות', משמע שאם ניתנה רק בגלל השליח, זכה בה הוא. וצ"ע). אך הוסיף שיש לעיין במקרה והשליח מוסר מודעה קודם לכן שהיה מוכן לקנות במחיר המלא, אלא שהוא מרבה בהפצרות כדי לקנות לעצמו את דמי ההזלה. 'מכל מקום גם זה צל"ע לדינא'.

(אגב, מדבריו שם משמע שגם בסוג הפך שיש מוכרים אותו במחירו המלא ויש שנותנים אותו במחיר מוזל, נחשב כ'דבר שיש לו קצבה'. וצריך לחלק בין תלית וחלוק המוזכרים ברש"י, ששם אין כלל מחיר קבוע, אלא הכל תלוי בדעתו של המוכר).

'אמר בעה"ב לשלוחו תן להן חתיכה והוא אומר טלו שתיים והן נטלו שלש — כולן מעלו. אי אמרת בשלמא מוסיף על דבריו... הכא במאי עסקינן דאמר להו טלו אחת מדעתו מדעתו של בעה"ב ואחת מדעתו...' — משמע שאם אנו נוקטים שהמוסיף על שליחותו — שליח הוי, מובנת המשנה כפשוטה, ללא אוקימתא שאמר 'אחת מדעתו ואחת מדעתי' — ואף על פי כן שניהם מעלו; המשלח מעל בחתיכה ששלח ליטלה, והשליח מעל בחתיכה שהוסיף. ורק לפי ההנחה שההוספה מהוה עקירה לשליחות, צריך להעמיד שאמר 'מדעתו ומדעתי'.

ואולם הרמב"ם פסק (מעילה ז,א) שהשליח המוסיף על שליחותו — לא עקר את שליחותו, הלכך רק אם אמר 'מדעתי' — שניהם מעלו. (לשון הרמב"ם: 'טלו שתיים שתיים מדעתי'. ואין הכוונה שמבטל השליחות גם כלפי החתיכה הראשונה, ועושה הכל ע"ד עצמו, אלא כלומר: השני שאני מוסיף — מדעתי, ונמצאתם נוטלים שתיים על פי דעתי ולא על פי דעתו של בעה"ב). אבל אם לא אמר כן — מעל בעל הבית, שהרי נעשה דברו, והשליח פטור, מפני שהוא מוסיף על שליחות בעה"ב ולא עקר השליחות.

וכנראה הבין הרמב"ם שאוקימתא זו נצרכת בכל אופן, ולא רק כדי לדחות הראיה שהמוסיף אינו כעוקר, אלא כל שלא אמר 'מדעתי', אין מעילה כלל מצד השליח.

[ומבואר בשם הגר"ח ז"ל, במה שונה דין זה מהדין המובא במעילה שם; נזכר בעל הבית ולא נזכר שליח — שליח מעל, הרי משמע שאעפ"י שעושה בשליחות בעה"ב, השליח חייב. וגם כאן, מדוע ייפטר השליח על החתיכה השניה מפני שסובר שעושה בשליחות, הלא סוף סוף בעה"ב לא נתן את השני — יש לחלק, כי כאן לפי האמת אינו שליח על השניה, וחסר כאן ב'הוצאה' מן ההקדש, שהרי השליח אינו מתכוין להוציא מרשות ההקדש בשביל עצמו אלא בשביל בעה"ב, והלא בעה"ב לא שלחו לכהן, הלכך אין כאן מעשה הוצאה. [וכהאי גוונא בחולין, אין כאן נתינה והוצאה מרשות. וכל שבחולין אינו 'גזל', בהקדש אינה 'מעילה']. אבל בעה"ב שנזכר — סובר הרמב"ם שלא בטלה השליחות, (ונחלקו המפרשים בשאלה זו), הלכך יש כאן 'הוצאה', ואעפ"י שהשליח עושה עבור אחרים ולא עבור עצמו, גם בגזלה מן ההדיוט נחשב אופן זה כגזלה, כשנוטל בשביל אחר ולא בשביל עצמו.]

נראה פשוט לפי זה, שזה שכתב הרמב"ם בעל הבית מעל — לא מעל אלא בחתיכה האחת. (וע"ע מו"מ בדברי הגר"ח בשיעורי ר' שמואל רוזובסקי — קדושין ג, ס' שצה-שצט).
 וצריך עיון לדברי הגר"ח, בדין המובא במשנה שם בסמוך, 'הבא לי מן החלון והביא לו מן הדלוסקמא — השליח מעל', והרי לא הוציא בשביל עצמו אלא בשביל בעה"ב, וגם לא היה שלווח בדבר, אם כן אין כאן הוצאה? ועל כרחנו לחלק שכשהביא לו ממקום אחר, הרי עקר שליחותו (גם אם לא נתכוין לשנות אלא סבור שכך אמר לו בעה"ב), ושוב אינו שליח כלל ועיקר, והרי יש כאן הוצאה, גם כשמתכוין בשביל אחרים, אבל כאן הרי לא עקר את שליחותו, אלא שהוסיף דבר אחר כסבור שגם זה בכלל השליחות, הלכך אין כאן הוצאה, שהרי הוא רק 'שליח' ואין לו יד עצמאית.
 ואם חילוק זה נכון, אפשר לישב השאלה מדין 'נוכר בעה"ב' באופן אחר; אם ננקוט שבעה"ב אכן מבטל השליחות כשנוכר (כדברי רש"י בחגיגה י:), נמצא שאין כאן 'שליח' הלכך מעל, שהרי נעקרה שליחותו, וכדין הבא לי מן החלון והביא מן הדלוסקמא].

'לא, בדאזויל' — הגרעק"א עמד על טעמו של רשב"ג שמכרה קיים כל שלא נשתייר שם שדה בת תשעה קבין, והלא מכל מקום מכרה דבר של היתומים בפחות משוויו, שהמקח בטל אפילו בפחות משתות.
 ויש מקום לומר שתקנת חכמים שיכולה האלמנה למכור הקרקע בשלמותה אפילו בניגוד להסכמת היתומים, כל שלא נשאר בה תשעה קבין. וזאת כדי שתוכל למכור בנקל ולמצוא לוקחים. הלכך גם אם טעתה וצריכה להשלים — המקח חל. (עפ"י אילת השחר)

*

'הכל לבעל המעות' — המהרי"ק בתשובה (צה) הביא למעלה מעשרה מקומות בתלמוד שהמושג 'מעות' משמש שם כללי לכל סוגי המטבעות, של נחושת, כסף או של זהב. (וכן כתבו התוס' בב"מ ב"מ מו. ד"ה ולא). ואם כי מצאנו גם שהכוונה למטבע מסוים, הנשבע לחברו לפרוע לו 'סך מעות מנויות', רשאי ליתן לו מכל מטבע. והאריך להוכיח את הדבר. (בכל הדוגמאות שהביא השימוש הוא במלה 'מעות', ברבים. ודומה שכשבאה ביחיד, 'מעה', תמיד הכוונה למטבע המסוים, שהוא שישית הדינר).

דף צט

'מאי רע רע בדמים דאמר ליה אי אייתית לי בשית כל שכן דהוה שוה תרתי סרי' — אף על פי שאמר לו להביא חלוק מסוים, והרי הביא לו, ומנין לחייבו לקנות עבורו חלוק גדול ויקר יותר? — אך הכוונה בטענה זו, היה לך להימלך בי קודם שתקנה, אולי הייתי חפץ שתשלם את כל הסכום כדי לקנות חלוק טוב ויקר. וכיון שלא נמלך הרי עשה על דעת עצמו, הלכך מעל. וכדוגמת מה שאמר אביי (במעילה כ:), כל דבר שיש לשליח להימלך עליו ולא נמלך — מעל.
 והוא הדין להפך, אם קנה לו חלוק טוב יותר בסכום המלא שנתן לו — מעל השליח, שמא היה המשלח מעדיף לקנות החלוק הזול. (עפ"י שפת אמת — מעילה כא.
 לכאורה פשוט יותר לפרש באומר לו 'חלוק בדינר' סתם, ולא פירש לו חלוק מסוים בטיבו ובגדלו, ועל כן היה לו לקנות חלוק בדינר בכל אופן, ללא צורך להימלך בו).

'מודה רבי יהודה בקטנית ששניהם מעלו, שהקטנית בסלע וקטנית בפרוטה... כנא כנא בפרוטה' — פירושו (עפ"י הראשונים), הקטנית אין חילוק באיכותה בין אם נקנית במחיר מועט בין נקנית במחיר

ואם מת, אין לה מזונות מן היתומים (כי שמא אינה אלמנה אלא גרושה), הלכך דינה כגרושה שאין לה מזונות.

א. מגורשת-ואינה-מגורשת, אפילו אם כבר נתן לה כתובה, חייב במזונותיה, שהרי אגודה בגללו (עפ"י ט"ז צג סק"ב).

ב. מי שתובעת גירושין מבעלה כדין, כגון שהוא מורד מתשמיש, אעפ"י שאינה דרה עמו ומסתבר שאינה משועבדת לו למעשה ידיה, מכל מקום מאחר שמעוכבת מחמתו מלהנשא לאחרים, יש לחייבו במזונותיה. (עפ"י אגרות משה אה"ע ח"א קלו).

ג. יש מי שכתב: דוקא בספק גירושין חייב במזונותיה, אבל ספק קדושין, אעפ"י שאינה יכולה להינשא מחמתו, פטור ממזונות, שזהו ספק בעיקר החיוב, שלא כספק-גירושין שיש ודאי חיוב וספק פטור. (עפ"י זכר יצחק יב ד"ה הן אמנם).

אשה נשואה שהלך בעלה למדינת הים, ועמדה ומכרה לעצמה מנכסיו למזונות שלא בבית דין — מכרה קיים. (עפ"י רמב"ם אישות יב, טז. וע"ש בני אהובה).

ו. מכרה כתובתה, משכנה כתובתה או שעשאתו אפותיקי לאחר, נתנה כתובתה, כולה או מקצתה — לדברי רבי שמעון אבדה מזונותיה. וחכמים סוברים שרק אם מכרה כולה ולא מקצתה. הורה רבא במעשה שבאה לידו שתפסה האשה כוס כסף בכתובתה, שלא איבדה מזונותיה, כחכמים. (נח.).

דין בוגרת ובעולה שלא כדרכה לכהן גדול — נתבאר ביבמות נט.

דף צח

קפד. א. אלמנה המוכרת מנכסי יתומים — האם צריכה הכרזה והאם צריכה שבועה?

ב. אלמנה ששמה נכסי יתומים לעצמה, האם מה שעשתה עשוי?

ג. אלמנה שמכרה מנכסי יתומים יותר מכדי דמיהם או פחות — האם מכרה קיים, ומי נושא בהפסדים או ברווחים?

ד. שליח שלקח סחורה בזול או שנתנו לו תוספת — למי שייך הריוח?

א. הסיקו הלכה שאלמנה המוכרת נכסי יתומים שלא בבית דין אינה צריכה הכרזה, אבל צריכה להשבוע ליתומים (שלא גבתה יותר (רש"י); שלא זלולה בנכסים תוס').

פרשו התוס' (עפ"י להלן קה ולעיל פח) שכשמוכרת בשביל מזונות קיימא לן שאינה צריכה שבועה, וכשבאה לגבות כתובתה ודאי צריכה שבועה, והנידון היה לאחר שמכרה נכסים לגבות כתובתה שלא בבית דין, האם משביעים אותה שוב, והסיקו שצריכה שבועה.

ב. אמר רבי זירא אמר רב נחמן: אלמנה ששמה לעצמה לא עשתה ולא כלום, ואפילו הכריזו על מכירת הנכסים, אין אדם יכול לזכות בקרקע חבירו אם לא יחזיקוהו בה בית דין.

וכן היה מעשה באדם אחד שהפקידו אצלו מספוא (או אלמוגים) של יתומים והלך ושמו לעצמו בארבעה מאות זוז, ולבסוף התייקרו ועמדו על שש מאות, והורה רבי אמי שאין עשייתו כלום ולא יצאו הנכסים מרשות היתומים.

ג. אלמנה שהיתה כתובתה מאתים ומכרה שוה מנה במאתים — נתקבלה כתובתה, שהרי היא הפסידתם.

מכרה שוה מאתים במנה — הריווח של היתומים, והרי נתקבלה כתובתה.

מפרש"י משמע שתלוי הדבר במחלוקת התנאים, ולרבי יוסי הריווח שלה — בדבר שאין לו קצבה, או חולקין בריוח — בדבר שיש לו קצבה. [וכן פסק רב פפא להלכה]. ורבנו תם ועוד

ראשונים סוברים שכאן הכל מודים שהריוח לבעל המעות, מאחר והזילו את המחיר בגלל המעות.

מכרה יותר מכדי כתובתה — מכרה בטל, אפילו מה שכנגד הכתובה. [לפי הצד ששליח שמכר יותר ממה שאמר לו משלחו אינו כמעביר על דבריו אלא כמוסיף, אין בטל אלא מכירת התוספת, ואולם אם טעתה בשווי הנכסים ולפיכך מכרתם בזול — הכל בטל, ואפילו ההפרש קטן משתות]. רשב"ג אומר: לעולם מכרה קיים אלא אם יש שם שיור קרקע הראוי ליעודה [שדה בת ט' קבין, וגנה בת חצי קב, ולרע"ק — בית רובע], שאז היתומים מופסדים, ויכולים לומר אין רצוננו במכירת קרקע זו הראויה לשימוש, אבל פחות מכן — לא הפסידתם כלום.

יש אומרים שלחכמים אין מכרה בטל אלא בשטענה בדינר ולא בפחות. והרא"ש כתב שאין נראה כן אלא אפילו בכל שהו מכרה בטל.

מכרה לכמה אנשים, לחלקם מכרה הקרקע בשוויה ולאחר הווילה — לזה שהווילה מכרה בטל והשאר מכרם קיים.

ד. הוסיפו לו לשליח בסחורה שלקה — לדברי רבי יהודה, הכל לשליח. לדברי רבי יוסי (כפירוש רמי בר חמא, וכן הסיק רב פפא להלכה), בדבר שיש לו קצבה — חולקין (אם משום ספק למי נתן התוספת, לשליח או לבעל המעות, אם משום שהשליח עשה הריוח על ידי המעות. עראשונים), ובדבר שאין לו קצבה — הכל לבעל המעות.

א. רבנו תם סובר שכל זה אמור בתוספת שניתנה לו, אבל בהזלת מחיר אפילו רבי יהודה מודה שהכל לבעל המעות.

ב. מעות שבאו על ידי טעות המוכר [ואינו בנמצא להשיב לו] — רבנו תם הורה (למסקנא) שהכל לבעל המעות. ולר"י (כ"ג רש"ל) נראה שהכל לשליח.

דפים צח — צט

דיני מעילה כששינה השליח משליחותו — במעילה כ-כא.

קפה. א. אמר לשלוחו: 'מכור לי בית-לתך (= כדי זריעת חצי כור) משדי', והלך ומכר בית-כור, או להפך — מה הדין?

ב. אמר לשליח: 'מכור לאחד' והלך ומכר לשנים — מה הדין?

א. 'מכור לי לתך' והלך ומכר כור — לפי לשון אחת נסתפקו בזה, האם נידון כמעביר על דברי המשלח ויכול המשלח לחזור בו, או נידון כמוסיף על דבריו, ולתך מיהא קנה. ורצה רבי יעקב מנהר פקוד בשם רבינא לפשוט שמוסיף על דבריו ולא מעביר, ודחו. ולפי לשון אחרת אין ספק בדבר שאינו כמעביר אלא מוסיף, ולא נסתפקו אלא באומר מכור לי כור ומכר לתך, האם נחשב כמעביר מדעת בעה"ב, (כי אומר לו, אין נוח לי שירבו השטרות עלי), אם לאו. ולא נפשט הספק.

הרי"ף ור"ח פסקו שהוא מעביר על דברי בעל הבית. ורב האי גאון נקט להלכה שמוסיף על דבריו ומקחו קיים. (מובא בתוס'. וכדברי רב האי נקטו הרמב"ן ותורי"ד ועוד. וכתב הריב"ש (ריד) שכן דעת רוב האחרונים ז"ל).

מבואר בגמרא שפירות קרקע נפרדות, מעיקרא נעשה שליח על דעת מכירתם בנפרד.

משמע מכל הסוגיא שרק אם יש לנו סברא לתלות שהמשלח מקפיד שלא לעשות אלא הדבר בשלימותו ולא מקצתו, אז י"ל שהשליחות בטלה, אבל אם אין לנו יסוד להניח כן — גם אם עשה השליח רק מקצת משליחותו, מה שעשה עשוי. (עפ"י בשו"ת עזרת כהן (סד), ע"ש בנידון מומר שהרשה את הסופר לכתוב לו גט ולעדים לחתום, ולא הספיקו לסדר הגט עד שמת אחד מהעדים. ופסק שאעפ"י

שנחסרה השליחות על החתימה, אך הואיל ואין למשלח נפקותא בדבר, לא נתבטלה השליחות על הכתיבה והנתינה. ועיקר הדבר נמצא בשו"ת הריב"ש ריד.
וע' באילת השחר שדקדק מלשון רש"י, שגם כשאמר 'לאחד ולא לשנים', אם לא שיש טעם על הקפדה, אף אם שינו מדבריו לא בטלה השליחות כי תולים שדבריו אינם לעיכובא בדוקא.

ב. אמר 'מכור לאחד' ולא פירש 'ולא לשנים' — רב הונא אמר: מוכר לאחד ולא לשנים. רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרו: לאחד ואפילו לשנים ואפילו למאה. וכן הורה רב נחמן.
א. התוס' צדדו שאם עדיין לא חתמו העדים על השטרות, או אפילו חתמו אלא שכתב לכל לוקח שטר נפרד, נשאר הדבר בספק שמא אינו חפץ להרבות בשטרות. לא נחלקו אלא כשכבר חתמו העדים או כשנכתב הכל בשטר אחד. (וכן צריך לומר בדעת הרי"ף (רא"ש). ומדברי רב האי גאון המובא בתוס' משמע לכאורה שאין לחלק בדבר).
ב. לגרסת רבנו חננאל (וכ"ה בר"ף לפנינו), אם אמר 'באחד' פשוט שכוונתו בדוקא ואם מכר לשנים אינו מכור. לא נחלקו אלא בסתם.

דפים צט — ק

קפו. א. שליח שטעה, האם ממכרו מכר?

ב. האומר לשלוחו: צא ותרום, ופיחת או הוסיף בשיעור התרומה מדעתו של בעל הבית, האם תרומתו תרומה אם לאו?

ג. דיינים ששמו נכסים למכרם, ופיחתו או הוסיפו שתות — האם מכרם בטל אם לאו?

א. שליח שטעה — מכרו בטל. ואף על פי שאין אונאה לקרקעות, בשליח שונה, שאומר לו: לתקן שלחתיך ולא לעוות.

נחלקו אמוראים בדעת רב נחמן, בשליח שטעה בפחות משתות האם מכרו בטל, כדין אלמנה המוכרת נכסי יתומים וטעתה (רב שמואל בר ביסנא), או מכרו קיים כדין דיינים שטעו (רבא). והסיקו הלכה שמכרו בטל, כאלמנה. (ואף רבא עצמו סובר כן, ולא אמר מכרו קיים אלא בדעת רב נחמן. כן תירץ רשב"ם ליישב הסוגיא בקדושין).

א. לפירוש רבנו תם, דלא כרש"י ועוד, בשליח דעלמא ודאי מכרו בטל, שאומר לו 'לתקוני שדרתיך ולא לעוותי'. לא נחלקו אלא בשליח הדיינים שמכר.

בדין שופט המתמנה ברשיון המלך לשפוט יחידי, שטעה הוא או שלוחו — ע' בשו"ת הריב"ש קעט.

ב. מבואר בתוס' שביתר על שתות לדברי הכל מכרו בטל. ואף בפחות משתות, אעפ"י שהמכר קיים לדעה אחת, צריך להחזיר אונאה.

ג. שליח שטעה ומכרו בטל, אפילו רוצה להחזיר מה שטעה אין שומעים לו. (עפ"י שער המלך מכירה ג, ט).

ד. שליח שטעה לטובת משלחו — מרב האי גאון משמע שמכרו בטל כמו אילו טעה לרעת המשלח [אלא שצריך באור בדבריו מדוע נקט 'שתות' הלא אף בפחות מכן מכרו בטל], ואילו רבנו יונה סובר שהרי הוא ככל אדם. (מובא ברא"ש).

ב. האומר לשלוחו צא ותרום — תרום כדעת בעל הבית, בעין יפה או ברעה. ואם אינו יודע דעתו — תרום בבינונית, אחד מחמשים. פיחת עשרה או הוסיף עשרה — תרומתו תרומה, שאומר לו כך אמדתיך. אבל יותר מכן אין תרומתו תרומה. לתקן שלחו ולא לעוות.

שליח שתרם מן היפות ללא שאמר לו בעל הבית — אין תרומתו תרומה, שאין רגילות לתרום מן היפות והיה לו לבקש רשותו. (עפ"י ב"מ כב ותוס').